

Nr 291.

Av herr **Möller m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bekämpande av arbetslösheten.

Vid 1927 års riksdag väckte vi en motion rörande arbetslöshetspolitiken, i vilken vi sammanfattningsvis preciserade de riktlinjer, som regeringen och arbetslöshetskommissionen borde i sin verksamhet anse såsom rättensnöre, på följande sätt:

1. Staten bör utvidga sin hjälpverksamhet till att omfatta alla samtliga oförvitliga oförvållat arbetslösa och i detta syfte återupptaga i nödig utsträckning den kontanta understödsverksamheten.

2. Nödhjälpslönerna böra fastställas med fullt beaktande av regeln att de arbetslösa »kunna bereda sig uppehälle på den fastställda nödhjälpslönen».

3. Kontantunderstöden böra icke schematiskt fastställas till halva nödhjälpslönen utan så avpassas, att de giva den arbetslöse nödtorftig försörjning.

4. Arbetslöshetshjälpen bör så fördelas mellan staten och kommunerna, att de senares bördor icke bliva mera betungande än avsikten från början av den statliga hjälpverksamhetens inrättande var.

5. Arbetslöshetshjälpen må icke begränsas till att gälla vissa fack eller yrken.

6. Arbetslös bör principiellt anses stå utanför arbetskonflikterna och alltså avstängning från arbetslöshetshjälp icke ifrågakomma under strejk eller lockout, dock att självfallet den person, som deltagar i strejk eller är föremål för lockout, icke erhåller arbetslöshetshjälp.

7. Arbetsplats, vid vilken arbetskonflikt pågår, bör ej räknas till den öppna arbetsmarknadens arbetstillfällen och arbetslös alltså icke anses skyldig att taga anställning å sådan arbetsplats vid äventyr att arbetslöshetshjälpen eljes indrages.

Motionen, som helt kort avvisades av statsutskottets majoritet och därefter avslogs av riksdagen, har alltså samma aktualitet. Ehuru regeringen och arbetslöshetskommissionen äro oförhindrade av hittills gällande direktiv att fullt ut tillgodose de i de fem första punkterna angivna önskemålen, har ingenting annat skett än att arbetslöshetskommissionen med illa dold motvillighet i ytterst begränsad omfattning inom Stock-

holms stad och några andra orter medverkat till införandet av kontantunderstöd åt de arbetslösa.

Att arbetslöshetshjälpen icke i nämnvärd omfattning utvidgats framgår av följande sammanställning:

	Hos A. K. anmälda arbetslösa		Av stat och kommun hjälpta personer		Hjälpta anmälda i % av hjälpsökande	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927
Januari	22,700	27,400	8,268	10,237	36.4	37.5
Februari	22,300	25,400	9,956	12,039	44.6	47.3
Mars	20,500	22,400	9,684	10,865	47.2	48.5
April	16,000	22,200	7,230	8,887	43.5	40.0
Maj	13,900	18,100	5,140	8,276	37.0	45.6
Juni	11,750	15,200	4,154	6,966	35.3	45.7
Juli	10,850	12,200	3,728	5,918	34.3	48.5
Augusti	11,200	12,700	3,449	5,572	30.8	43.7
September	12,000	12,900	3,391	5,017	28.3	38.8
Oktober	15,550	16,450	3,915	5,954	25.2	36.1
November	20,050	21,400	5,621	7,814	28.0	36.5
December	24,700	23,965	7,121	9,260	28.8	38.6
Januari 1928		26,650		12,224		45.8

Till ytterligare belysning av den nuvarande arbetslöshetshjälpens karaktär torde följande siffror kunna tjäna.

	Av staten genom statliga eller statskommunala arbeten hjälpta arbetslösa			
	Summa		I % av antalet hjälpsökande	
	1926	1927	1926	1927
Januari	4,031	5,146	17.7	18.7
Februari	5,304	6,223	23.8	24.5
Mars	5,741	5,649	27.5	25.2
April	4,997	5,159	30.1	23.2
Maj	3,485	4,670	25.0	25.7
Juni	2,807	3,712	23.8	24.3
Juli	2,464	3,162	22.7	25.9
Augusti	2,060	2,964	18.4	23.2
September	1,989	2,582	16.6	20.0
Oktober	2,242	2,631	14.4	15.9
November	2,688	3,765	13.4	17.6
December	3,259	4,174	13.1	17.4
Januari 1928	5,692			21.4

	Antalet av kommunerna hjälpta arbetslösa							
	Genom kommunala nödhjälpsarbeten		Genom kontantunderstöd		Summa		I % av de hjälpsökande	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927	1926	1927
Januari	2,204	3,126	2,033	2,015	4,237	5,141	18.7	18.7
Februari.....	2,533	3,636	2,119	2,190	4,658	5,816	20.8	22.9
Mars	2,330	3,525	1,613	1,691	3,943	5,216	19.2	23.3
April	1,841	2,663	392	1,060	2,233	3,782	13.4	16.8
Maj	1,371	1,850	284	1,756	1,655	3,606	11.9	19.8
Juni	1,244	1,837	103	1,417	1,347	3,254	11.4	21.3
Juli	1,200	1,451	64	1,315	1,264	2,716	11.6	22.5
Augusti	1,290	1,438	99	1,170	1,389	2,608	12.4	20.4
September.....	1,284	1,251	118	1,194	1,408	2,435	11.7	18.9
Oktober	1,303	1,317	370	2,006	1,673	3,323	10.7	20.1
November	1,720	1,576	1,213	2,473	2,933	4,049	14.6	18.9
December	2,008	1,368	1,854	3,718	3,862	5,086	15.6	21.2
Januari 1928.....		2,380		3,937		6,317		23.7

Ingen kan här misstaga sig på utvecklingen Under det att i december 1926 endast 25 procent av de hjälpta fingo kontant understöd av kommunerna hade denna siffra i december 1927 stigit till 40 procent. Av de hjälpsökandes hela skara fingo i december 1926 7.5 procent kontantunderstöd men i december 1927 däremot 15.5 procent. Lika målande i detta avseende äro de absoluta talen för december och januari.

	Nödhjälps- arbete	Kontant- understödda
December 1926	5,267	1,854
1927	5,542	3,718
Januari 1926	6,235	2,033
1927	8,073	2,214
1928	8,082	4,152.

Vad dessa siffror främst säga är att arbetslöshetskommissionen mer och mer förlorar sitt grepp om hjälpverksamheten. *Mot* arbetslöshetskommissionens uppfattning och direktiv har antalet kontant understödda successivt ökats. Av de enbart kommunalt hjälpta åtnjöto i december 1926 48 procent kontant understöd, medan 52 procent voro anställda vid kommunala nödhjälpsarbeten. I december 1927 voro samma relationstal 73 procent och 27 procent. Denna utveckling torde komma att fortsätta. Man kan icke hur länge som helst sticka huvudet under vingen för att slippa se verkligheten i vitögat.

Men de anförda siffrorna visa också att hjälpverksamheten alltjämt är orimligt begränsad. Utav samtliga hos arbetslöshetskommissionen anmälda arbetslösa blevo 38.6 procent hjälpta i december 1927, därav genom statsbidrag, 17.4 procent och genom *enbart* kommunala bidrag 21.2 procent, d. v. s. 14,705 *ohjälpta* och 9,260 hjälpta. Genom arbetslöshetsräkningen den 5 maj 1927 blev det emellertid klargjort att knappast mer än en tredjedel av de arbetslösa vända sig till arbetslöshetskommissionen. Nämda dag befanns nämligen antalet arbetslösa utgöra 60,000, medan den 30 april hos arbetslöshetskommissionen anmälts endast 22,000. Utgår man från samma proportion mellan anmälda och faktiskt arbetslösa i december 1927 skulle de sistnämndas antal då utgör cirka 65,000. Av dessa hjälpte staten 4,174 eller 6.4 procent. Hela antalet av stat- och kommunhjulpta utgjorde 9,260 eller 15.4 procent — *över 55,000 förblevo ohjälpta*. Hur man kan finna en så begränsad arbetslöshetshjälp tillfredsställande är obegripligt.

Vi ha förut varnat för de samhälliga konsekvenserna av att låta transportariatets armé ständigt tillväxa. Dessa varningar ha hittills icke lett de borgerliga partierna till någon självbesinning. Då vi nu upprepa dem sker det i den förhoppningen att de skola vinna mera beaktande, ty om det sociala och moraliska förfallet skall fortsätta år efter år, kommer den samhälleliga skadan därav att bli obotlig.

I regeringens proposition nr 161 begäres till bekämpande av arbetslösheten under budgetåret 1928—1929 ett belopp av endast 3,000,000 kronor under hänvisning till att besparingen å förut beviljade anslag beräknas till 4,250,000 kronor den 1 instundande juli.

Det jämförelsevis ringa belopp, som begäres, är i och för sig ett vittnesbörd om att regeringen ämnar fortsätta den hittills förda arbetslöshetspolitiken. Det finns ingen grundad anledning att vänta en mera märkbar nedgång av de arbetslösas antal, och möjligheterna att upptaga en socialt vid-synt arbetslöshetspolitik bliva stängda, om till arbetslöshetens bekämpande under ett år endast $7\frac{1}{4}$ miljon kronor stå till förfogande.

Då vi fasthålla vid att arbetslöshetspolitiken bör bedrivas efter de i förestående 7 punkter sammanfattade riktlinjerna, föreslå vi, att arbetslöshetsanslaget för nästa budgetår skall utgå med 8,000,000 kronor.

Vad punkt 3 i åsyftade riktlinjer beträffar skola orden »halva nödhjälpslönen» utbytas mot orden »halva den av arbetslöshetskommissionen för varje ort fastställda grovarbetarelönen» och punkten sålunda lyda:

3. Kontantunderstöden böra icke schematiskt fastställas till halva den av arbetslöshetskommissionen för varje ort fastställda grovarbetarelönen utan så avpassas, att de giva den arbetslöse nödtorftig försörjning.

I fråga om ändringen av de s. k. konfliktdirektiven hänvisa vi till fjol-årets motion nr 339 i första kammaren.

Sedan år 1927 har frågan om en bestämd gräns mellan vad som lämpligen bör hänföras till nödhjälpsarbeten och ordinarie arbeten å den öppna

arbetsmarknaden aktualiserats. Det synes nödvändigt, att riksdagen gör ett bestämt uttalande därom, att arbeten, som uppenbarligen böra anses tillhöra den öppna arbetsmarknaden, icke må utföras genom arbetslöshetskommissionens försorg.

Äberopande det anförda hemställa vi, att riksdagen måtte besluta,

att till arbetslöshetens bekämpande anvisa för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag — att utgå i huvudsaklig överensstämmelse med i denna motion angivna riktlinjer — å kronor 8,000,000.

Stockholm den 24 mars 1928.

Gustav Möller.

Olof Olsson.

Rickard Sandler.

A. J. Bärq.

Ernst Wigforss.
